

Özerklik Döneminde Nahçıvanda Eğitim ve Ortaöğretim Eğitiminin Gelişimi

Taleh

HALİLOV⁹

Nahçıvan Devlet
Üniversitesi
Azerbaycan

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Makale geliş tarihi: 20.05.2020

Makale kabul tarihi:14.06.2020

Özet: Makalede Nahçıvan'da özerklik döneminde eğitime ortaöğretim eğitiminin gelişimi incelenmiştir. Araştırma sürecinde görülmüştür ki, özerklik döneminde Nahçıvan'da eğitim diğer yönlerinde olduğu gibi yüksek ve ortaöğretimde seviyelerinde tüm yönleri ile hızla gelişmiştir. Bu dönemde kabul edilen kararnamelerin uygulanması, kapsamlı eğitim, ilerleme, içerik yenileme, malzeme-teknik güçlendirme ve dünya standartlarına konularında Nahçıvan'da eğitim sektöründe yeni bir başlangıcın temelini atmıştır. Özerklik döneminde Nahçıvan'da yüksek ve ortaöğretimin gelişmesi geniş kapsamlı ele alınmış, geçmişin ilerici geleneklerinden faydalanılmış, ona dayanarak geliştirilmiştir. Toplumun manevi ve kültürel ihtiyacına göre yeni pedagojik fikirlerin oluşması, genel eğitim işletmelerinin ağının genişletilmesine imkan sağlamıştır. Bu dönemde Nahçıvan'da yeni, ilerici pedagojik fikirlerin yayılması, eğitim ve terbiye tesislerinin kurulması, bölgede ulusal pedagojik fikri ve okul tecrübesini çağın talepleri seviyesine kaldırmakla Azerbaycan'da eğitimin gelişiminde müstesna rol oynamıştır. Nahçıvan'da tüm eğitim sistemi yapısal-içerik ayarlarına göre yenilenmiş, dönemin talepleri seviyesi, işlevi ve kişisel gelişim fırsatları artmıştır.

Anahtar kelimeler: Özerklik, Nahçıvan, eğitim, üniversite, kolej, okul, öğretmen.

Bu makaleye atıf yapmak için: Halilov, T. (2020). Özerklik Döneminde Nahçıvanda Eğitim ve Ortaöğretim Eğitiminin Gelişimi, *Anadolu Türk Eğitim Dergisi*, 2(1),

⁹ Sorumlu Yazar- Dr. Öğr. Üyesi Taleh HALİLOV , Nahçıvan Devlet Üniversitesi Pedagoji Fakültesi, Pedagoji ve Psikoloji Bölümü, Nahçıvan, Azerbaycan. x.taleh@gmail.com ORCID: 0000-0003-2350-743X

Development of Education and Secondary Education in Nakhchivan During the Autonomy Period

Taleh

HALILOV¹⁰

Nahçıvan Devlet
University

Azerbaijan

Article Type: Research Article

Received Date: 20.05.2020

Accepted Date: 14.06.2020

Abstract: The article examines the development of higher and secondary education in the period of autonomy in Nakhchivan. It has been learned that in the period of autonomy, education in Nakhchivan developed rapidly in all aspects of education in higher and secondary education as well as in other aspects. The implementation of the decrees adopted during this period, comprehensive training, progress, content renewal, material-technical empowerment and approaching world standards laid the foundation for a new beginning from the education sector in Nakhchivan. The development of higher and secondary education in Nakhchivan during the Özerklik period took a wide scope, benefited from the progressive traditions of the past and was developed on the basis of it. The formation of new pedagogical ideas according to the spiritual and cultural needs of the society has enabled the broadening of the network of general education enterprises. During this period, new and progressive pedagogical ideas spread in Nakhchivan, establishment of education and training facilities, played an exceptional role in the development of education in Azerbaijan by upgrading the national pedagogical idea and school experience to the demands of the age, and the entire education system in Nakhchivan was renovated according to structural-content settings. The demands, the level, function and personal development opportunities of the period increased.

Key words: Autonomy, Nakhchivan, education, university, college, school, teacher.

To cite this article: Halilov, T. (2020). Özerklik Döneminde Nahçıvanda Eğitim ve Ortaöğretim Eğitiminin Gelişimi, *Anadolu Türk Eğitim Dergisi*, 2(1),

¹⁰ Corresponding Author- Asst.Prof.Dr. Taleh HALILOV , Nahçıvan State University, Pedagogy Faculty, Pedagogy and Psychology Department. Nakhchivan, Azerbaijan. x.taleh@gmail.com ORCID: 0000-0003-2350-743X

Giriş

Tarihsel kaynaklar, Azerbaycan'da hizmeti veren veren ilkokul kurulmasının yeni dönemin başlangıcına denk geldiğini göstermektedir. MS XIII-XIV yüzyıllarda eğitim ve bilim alanındaki canlanma ve gelişme, bir dizi yeni eğitim merkezlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Uzun ve görkemli bir gelişme tarihine sahip olan Azerbaycan kültürü, 19. yüzyılın başlarında karmaşık tarihi gerçeklerle karşılaşır. Güney Kafkasya'nın hıristiyan bölgelerinden farklı olarak, çarlık hükümeti sadece Müslümanlar arasında eğitimin gelişmesine katkıda bulunmakla kalmamış, aynı zamanda onu önlemeye de çalışmıştır. Azerbaycan'da geleneksel eğitim kurumları olan okulların ve medreselerin faaliyetlerini incelemeye ve bunlara dayalı eğitim geliştirmek yerine sömürge amaçlarına hizmet eden bir eğitim sistemi oluşturulmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak, 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında Kuzey Azerbaycan'da ve Nahçıvan bölgesinde karmaşık bir eğitim ağı ortaya çıkmıştır.

1920 ve 1930'lu yıllarda Nahçıvan'da eğitim alanındaki başarılarından biri, nüfus arasındaki okuma yazma bilmemenin ortadan kaldırılmasıydı. 1920-1930'larda Nahçıvan'da Nahçıvan Halk Eğitim Komiseriği altında "Okuryazarlığın Ortadan Kaldırılması" merkezinin kurulduğu görülmektedir (Caferov, 2011).

Büyük Vatan Savaşı'ndan sonraki yıllarda, özellikle 1950-1960 yılları arasında ekonomi ve kültürel alanın gelişmesinde, sosyal kalkınma planlarının uygulanmasında elde edilen sonuçlar Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'de eğitimin gelişmesinde etkisini göstermiştir (Mammedov, 2001).

Nahçıvan Devlet Çiftliği Teknik Okulu

Özerklik döneminde, özerk cumhuriyetin tarım işletmelerine nitelikli personel sağlayan ana eğitim kurumu Nahçıvan Devlet Çiftliği Teknik Okulu idi. 1970'lerde burada yaklaşık 2.000 uzmanın eğitildiği belirtilmelidir. Bu, önceki on yılın neredeyse iki katıdır. Böylece, 1970-1971 akademik yılında, özerk cumhuriyetin ortaöğretim özel okullarında 1.070 öğrenci , 1980-1981 akademik yılında, 1.762 (Caferov, 2011) ve 1987-1988 akademik yılında 2.212 öğrenci yetiştirilmiştir (Mollayev, 1983). Bu rakamlardan, bu okullara kabul edilen öğrenci sayısının 319'dan 690'a çıktığı açıktır.

Nahçıvan Devlet Teknik Koleji

Nahçıvan Devlet Teknik Koleji Bakanlar Kurulunun 26 Ağustos 2002 tarihli kararıyla, Nahçıvan Tarım Teknikumunun veritabanı oluşturulmuştur. Not edelim ki, hazır kolejde Muhasebe, Bankacılık, Ulaşım araçlarının teknik istismarı (ulaşım türleri üzere), yol hareketinin kuruluşu ve Veteriner mesleklerde 455 civarında öğrencinin eğitimi ile 36 kişiden fazla öğretmen eğitimle meşgul olur ("Nahçıvan Devlet Teknik Koleji", 2018).

Şunu da belirtelim ki, Nahçıvan Devlet Teknik Koleji 10 Ekim 2016 yılında yeni öğretim kompleksinin hizmetine verilmesi ile ilgili açılış töreni olmuştur. Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Yüksek Meclis Başkanı Sn. Vasif Talibov açılış törenine katılmış ve yeni eğitim kompleksinin açılışı üzerine kolej öğretmenlerini ve öğrencilerini tebrik etmiştir. Nahçıvan Devlet Teknik Koleji'nin olanakları Özerk Cumhuriyetimizde gençlerin kapsamlı eğitimi ve gerçek uzmanlar olarak eğitimi alanında yaygın olarak kullanılmaktadır.

Nahçıvan Müzik Koleji

Özerklik döneminde Nahçıvan'da müzik eğitiminin gelişmesinde Nahçıvan Müzik Koleji'nin de büyük rolü vardır. Nahçıvan Müzik Koleji 1974 yılında kuruldu. İlk kez 4 ihtisas üzere faaliyete başlayan kolej 1992 yılına kadar Nahçıvan Orta Uzmanlık Müzik Okulu, 1992 yılından Nahçıvan Müzik Teknikumu, 9 Eylül 2005 tarihinden itibaren ise Nahçıvan Müzik Koleji olarak adlandırılmıştır ("Nahçıvan Devlet Müzik Koleji", 2015).

Kolejde Müzik Öğretmenliği, Kütüphane ve bilgi desteği, Instrumental yorumculuk (karmon üzere), şarkıcılık, Vokal sanatı, Koro şefliği, Müzik Teorisi, Koreografi sanatı, Halk çalgı aletleri ifaçılığı (aletler üzere) ve Aşık sanatı mesleklerde kareler hazırlanır. Kuruluşundan bugüne Varlığı sırasında, kolej 1.000'den fazla nitelikli müzisyen yetiştirmiştir.

Şu anda Kolejde yaklaşık 400 öğrencinin okuduğu ve yaklaşık 110 öğretmenin eğitime dahil olduğu belirtilmelidir. Burada okuyan müzik uzmanları, özerk cumhuriyette faaliyet gösteren müzik okullarındaki müzik öğretmenlerine olan talebi tam olarak karşılamaktadır.

Nahçıvan Tıp Koleji

Nahçıvan Tıp Koleji esası Azerbaycan SSR Halk Komiserleri Sovyeti "Orta tıp heyetinin hazırlanması hakkında" kararı ile Nahçıvan Halk Sağlık Komiserliği çabası ile 5 Eylül 1931 tarihinde kurulmuştur ("Nahçıvan Tıp Koleji", 2019).

Nakhchivan Tıp Fakültesi, 1935'te Nakhchivan Tıp Okulu, 1936'da Nakhchivan Tıp Okulu, 1945'te Nakhchivan Sağlık Hizmetleri Okulu ve 1947'de Nakhchivan Sağlık Hizmetleri Okulu

olarak yeniden adlandırıldı. Daha sonra, bu eğitim kurumunun adı 16 Haziran 2010 tarihli Azerbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu kararı ile Nahçıvan Tıp Fakültesi olarak değiştirildi. Not edelim ki, Tedavi işi, Kadın Hastalıkları işi, Ortopedik diş hekimliği, Laboratuvar teşhis, Hemşire işi, Eczacılık işi, Spor ve tedavi masajı ve Askeri doktor uzmanlıklar olmak üzere üzere tıp personeli hazırlayan Nahçıvan Tıp Koleji'nde 350 öğrencinin eğitim ve öğretimi ile 65 kişiden fazla öğretmen meşgul olmaktadır.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Yüksek Meclisi Başkanı Sn.Vasif Talibov 3 Eylül 2018'de Nahçıvan Tıp Koleji'nin yeni binasının açılışını yapmıştır.

Nahçıvan Devlet Üniversitesi

Bugün ülkemizdeki üniversiteler arasında özel bir yere sahip olan Nahçıvan Devlet Üniversitesi'nin Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin bilim, eğitim, kamuoyu ve kültürünün ana merkezi olduğu, değerli bilim insanlarının ve öğretmenlerin yetiştirilmesinde büyük rol ve hizmetlere sahip olduğu belirtilmelidir. Nahçıvan Devlet Üniversitesi'nin yoluna baktığımızda, Nahçıvan'ın günümüzünün, biliminin, kültürünün, bilim adamlarının yanı sıra ekonomisi, manevi ve psikolojik durumu, kısaca, bir bütün olarak içinde yaşadığımız sosyal çevrenin bu eğitim kurumundan ayrı olarak hayal edilemeyeceği sonucuna varabiliriz. 1967'de Azerbaycan Devlet Pedagoji Enstitüsü'nün Nahçıvan şubesi olarak faaliyete başlayan bu yüksek öğrenim kurumuna 3 uzmanlıktan 102 öğrenci kabul edilmiştir. İlk yıl, öğrencilerin eğitimine sadece 3 tam zamanlı öğretmen katılmıştır.

Nahçıvan Devlet Üniversitesi, dünyanın asırlık üniversitelerine kıyasla genç olmasına rağmen, çok anlamlı bir yaşam sürmektedir. 1967'de Azerbaycan Devlet Pedagoji Enstitüsü'nün bir şubesi olarak faaliyete başlayan üniversitenin, 12 Haziran 1972 tarihli Azerbaycan Cumhuriyeti milli lideri kararnamesi ile Nahçıvan Devlet Pedagoji Enstitüsü haline geldiğine görülmektedir. Daha sonra, 29 Aralık 1990'da Pedagoji Enstitüsü, Nahçıvan Devlet Üniversitesi'nin organizasyonu için önemli bir temel oluşturulmuştur.

Nahçıvan Devlet Üniversitesi'nin malzeme ve teknik tabanı hızla gelişmiş, yeni binalar inşa edilmiş ve eski binalar yenilenerek öğrencilerin hizmetine sunulmuştur. Üniversite, deneyimli profesörlere sahiptir ve Avrupa standartlarına uygun bir eğitim sistemine sahiptir. Bağımsızlık döneminde Nahçıvan Devlet Üniversitesinin Uluslararası çapta şöhreti artmış, birçok Avrupa ülkeleri ile sıkı ilişkiler kurmuş, lisans-yüksek lisans düzeyinde öğrenci ve öğretmen değişimleri gerçekleştirilmiştir.

Nahçıvan Devlet Üniversitesi'nin 58 fakültede lisans, 43 uzmanlıkta yüksek lisans ve 12 fakültedeki 35 uzmanlıkta doktora öğrencisi yetiştirdiği görülmektedir. Toplamda, yaklaşık

6.000 öğrenci üniversitede öğrenim görmektedir. 12 ülkeden 300'den fazla yabancı öğrenci bulunmaktadır ("Nahçıvan Devlet Üniversitesi", 2019).

Nahçıvan Devlet Üniversitesi'nde yetişen personel, özerk cumhuriyetin tüm eğitim kurumlarındaki diğer üniversitelerden üstündür.

Nahçıvan Öğretmenler Enstitüsü

Azerbaycan Öğretmenler Enstitüsü'nün Nahçıvan şubesi, Nahçıvan'da faaliyet gösteren Nahçıvan Politeknik Koleji temelinde 13 Temmuz 2000 tarihinde kurulmuştur. Şube 26 Ağustos 2003 tarihinde Nahçıvan Öğretmenler Enstitüsü'ne dönüştürülmüş ve bağımsız olarak çalışmaya başlamıştır ("Nahçıvan Öğretmenler Enstitüsü", 2015).

İlk kez 21 öğrenci ve 2 iktisatla faaliyete başlayan enstitüde hazırda İlköğretim sınıf öğretmenliği, Okul öncesi eğitim ve terbiye, Bilgisayar Öğretmenliği, Tasviri sanat öğretmenliği, Kütüphanecilik ve bilgi, Biyoloji öğretmenliği, Eğitimde sosyal-psikolojik hizmet ve Rusça öğretmenliği alanları üzere 15 00 kişiden fazla lisans, pedagoji teorisi ve tarihi, Eğitimde sosyal-psikolojik hizmet ve İlköğretim sınıfta eğitimin tekniği ve metodolojisi alanında ise 30'dan fazla öğrenci yüksek lisans eğitimi almaktadır. 8 fen bilimleri doktoru, profesör, 37 felsefe doktoru ve doçent eğitime katılmaktadır.

Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, 16 Mayıs 2018'de Nahçıvan Öğretmenler Enstitüsü'nün yeni binasının açılışında iştirak etmiş , yeni binanın hizmete girmesi dolayısıyla enstitünün öğretmen ve öğrencilerini tebrik etmiştir.

Nahçıvan Öğretmenler Enstitüsü, özerk cumhuriyette pedagojik personelin eğitimi açısından önemli bir amaca hizmet etmektedir.

"Nahçıvan" Üniversitesi

Azerbaycan'ın başkenti Bakü dışındaki tek özel yükseköğretim kurumu 1999 yılında Nahçıvan'da kurulmuştur. Üniversite zengin bir malzeme ve teknik tabana sahiptir ve 7 bina ve yardımcı tesislerden oluşmaktadır. Özerk cumhuriyetin deneyimli profesörleri ve öğretmenleri, mimarlık ve pedagoji açısından mükemmel olan üniversitede bilimsel ve pedagojik etkinlikler yürütmektedir.

Üniversitenin 4 fakülte, 10 bölüm ve 6 bölümden oluştuğu ve yaklaşık 1000 öğrencinin 14 lisans ve 4 yüksek lisans bölümlerinde eğitim aldığı görülmektedir.

Yaklaşık 81 profesör ve öğretmen öğrencilerin eğitimine katılmaktadır ("Nahçıvan" Üniversitesi, 2019).

"Nahçıvan" Üniversitesi, Nahçıvan'da faaliyet gösteren eğitim kurumlarına öğretim kadrosu ile yetkin bir şekilde hizmet etmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Özerklik döneminde Nahçıvan bölgesinde yüksek ve ortaöğretim düzeylerinde eğitim hızla gelişmiştir. Kabul edilen kararlar, kararnameler ve emirler, bunların uygulanması, bağımsız Azerbaycan'da eğitim sektörünün dünya standartlarına yaklaşımının kapsamlı büyümesini, ilerlemesini, içeriklerinde yenilenmesini, malzeme açısından ve teknik bakımından güçlenmesini hızlandırmıştır.

Yükseköğretim ve ortaöğretim düzeylerinde gerçekleştirilen değişiklikler Nahçıvan'da aydınlanma düşüncelerinin gelişmesine ve yerli aydın tabakasının oluşmasına destek vermektedir. Özerk Cumhuriyet'te yükseköğretim ve ortaöğretim alanında elde edilmiş başarılar gelecek başarıların haberini vermektedir.

Kaynakça

Caferov, H. R. (2011). Nahçıvan'da eğitim: gelişim yolu ve imkanları. Bakü: Bilim ve eğitim

Nahçıvan Devlet Üniversitesi. (2019). Erişim adresi: <http://ndu.edu.az/az/content/19/>

Nahçıvan Öğretmenler Enstitüsü. (2015). Erişim adresi: <http://www.serqqapisi.az/index.php/humanitar/elm-vt-hsil/7802-nakhdzh-van-muaellimlaer-institutu-oetaen-15-ildae-boeyuk-inkishaf-yolu-kedzhmishdir>

Nahçıvan Müzik Koleji. (2015). Erişim adresi: https://azertag.az/xeber/Naxchivan_Musiqi_Kollecinin_yaradilmasinin_40_illik_yubileyi_qeyd_olunub-848974

“Nahçıvan” Üniversitesi. (2019). Erişim adresi: <https://nu.edu.az/en/universitet/hakkında>

Nahçıvan Devlet Teknik Koleji. (2018). Erişim adresi: https://az.wikipedia.org/wiki/Naxçıvan_Dövlət_Texniki_Kolleci#İxtisaslar

Nahçıvan Tıp Koleji. (2019). Erişim adresi: <http://www.ntk.nakhchivan.az>

Mammedov, V. S. (2001). Celil Memmedquluzade adına Nahçıvan Devlet Öğretmenler Enstitüsü. Ankara: Çenlibel

Mollayev, İ. A. (1983). Nahçıvan Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nde halk eğitiminin gelişimi. Bakü: Bilgi Toplumu